

«Язык, – отмечает Ж. Деррида – это структура (система оппозиций между местами и значимостями), причем определенным образом ориентированная» [5, с. 387]. В свою очередь система оппозиций приводит к избыточности языка, которая усиливается социальным контекстом. Высказывание всегда задействует сферу человеческого желания (или заботы по М. Хайдеггеру) и утрачивает свою нейтральность.

Следовательно, философский нарратив может быть понят как отношение, процесс, отражающий изменчивость становления. Его информативность предстает как результат выработки смыслов, оценочных суждений. Отношение, изложенное в нарративе, – знаковое подтверждение со-общения агента и наблюдателя, автора и адресата текста. Таким образом, в нарративе проявляется его двусоставная структура: статичная (как тема общения, указание направленности экзистенциальной заботы) и динамичная (со-общительная, подчеркивающая изменчивую природу оценок). Происходит то, что Ж. Делез и Ф. Гваттари назвали «коллективным ассамбляжем» произведения. Сам нарратив при таком рассмотрении предстает не только как семиотическая цепь, которая несет новую информацию об объекте, но и как изменение отношения к миру.

Нарратив определяется своей референцией, а референция затрагивает не событие, вещи или явления, но отношение с состоянием вещей или тел, а также предпосылки этого отношения. Философский нарратив превращен в процесс формирования смысла, подобный определению «чашности чаши» у М. Хайдеггера, или «означивания» смыслов у Р. Барта. Следовательно, формы миметического повествования, рефлексии действительности, т. е. современные подходы к философскому тексту – предмет истории философии, но ни как не характеристики современного философского нарратива.

Таким образом, задача современной философии – найти ту особенную точку, где соотносятся между собой концепт и творчество, произведение и текст. Концепт – это множественность, хотя не всякая множественность концептуальна. Точно так же и текст является множественностью «означивания» (Р. Барт), но не законченным продуктом. Не бывает текста с одной лишь составляющей: даже в первичном тексте, которым «начинается» философия, уже есть несколько составляющих, поскольку не очевидно, что философия должна иметь начало, а коль скоро ею таковое вводится, то она должна присовокупить к нему некоторую точку зрения или обоснование. Но сама природа этого обоснования будет основываться на межтекстовых ассоциациях. Декарт, Гегель, Фейербах не только не начинают с одного и того же концепта, но даже и концепты начала у них различны. Однако следует заметить, что принцип жанровости философского текста направлен против классического принципа рефлексии философского текста по поводу реальности. «Условность наррации», на которую указывали Ж. Ф. Лиотар, Р. Барт, В. Подорога, создается особой «философской грамматикой», традиция которой исходит из тезиса, что всякий концепт является как минимум двойственным, тройственным и т. д., то и философский текст изначально поликомпонентен.

Источники и литература

1. Гуссерль Э. Кризис европейского человечества и философии // Вопросы философии. – 1986. – № 3. – С. 48-67.
2. Ингарден Р. Исследования по эстетике. – М.: Иностранная литература, 1962. – 452 с.
3. Жеребкина И., Жеребкин С. Метафизика как жанр. – К.: ЦГО НАН Украины, 1996. – 313 с.
4. Хайдеггер М. Время картины мира // Новая технократическая волна на Западе. – М.: Прогресс, 1986. – С. 93-118.
5. Деррида Ж. О грамматологии. – М.: Ad Marginem, 2000. – 514 с.

Вернигора В. П.

СЕМАНТИЧНІ ЗМІНИ В ЛЕКСИЧНОМУ СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

Науково-технічна революція на сучасному етапі визначається використанням обчислювальної техніки, радіо- та побутової електроніки. Якщо раніше питання вибору і застосування термінів торкалися лише вчених і спеціалістів, то наступаюча комп'ютеризація усіх сфер людської діяльності примушує все більшу кількість людей стикатися з проблемами спеціальної лексики, яка складає значну частину сучасної мови.

Свого часу І. І. Срезневський стверджував, що «народ виражає себе найповніше і найвірніше в мові своїй. Народ і мова не можуть уявлятися один без одного» [4, с. 7]. Цієї ж точки зору дотримувались і інші визначні лінгвісти, такі як: О. О. Потебня, І. А. Бодуен де Куртене, Г. Щухард, Е. Сепір, Л. В. Щерба, Б. Уорф [4, с. 8]. Особливо ж тісний зв'язок між мовою та культурою народу спостерігається при діахронічному аналізі лексичної системи. «Национальное всегда диахронно» – підкреслював Ю. М. Караулов, і з цим важко не погодитись. Спробуємо довести це на прикладі розвитку деяких термінів, простежити зміни в семантичному значенні давно вживаних лексем і яким чином мова реагує на запозичення, на процес пристосування їх до сучасної української літературної мови. Завданням цієї статті є виявлення типологічних і відмінних семем деяких термінів радіоелектроніки в діахронічному вимірі на основі споріднених мов.

Актуальність даного дослідження полягає в тому, що термінологічна лексика, особливо радіоелектронна, набуває все більшого значення в житті кожного носія мови, що стикається з технікою і активно функціонує в дискурсі останнім часом. Термінознавчі знання необхідні не тільки спеціалістам, а і широкому колу споживачів цього виду техніки.

Об'єктом дослідження являються корінні українські та російські слова, які були піддані процесу термінологізації, а також запозичення, які з'являються в українській та російській мовах для заповнення лакун специфічних понять радіоелектроніки.

Матеріалом для аналізу послужили словарні дефініції лексичних одиниць, які являються термінами радіоелектроніки.

Новизна даної роботи полягає в тому, що вперше піддається аналізу шар термінологічної лексики радіоелектроніки споріднених мов в діахронічному вимірі.

Словниковий запас національної мови – це сукупний продукт дії системи рушійних механізмів мовного розвитку. Найголовніший з них – механізм мовної номінації як постійний внутрішньомовний процес реагування на нові реалії дійсності. [5, с. 146] Цей механізм проявляється перш за все у формуванні нових значень слів, у

виході частини застарілої лексики з активного користування, частковому переміщенні з одного стилістичного розряду в інший і т. д.

Лексична система кожної мови безперервно зазнає змін внаслідок соціальних, економічних і політичних перетворень, які завжди мали великий вплив і були тісно пов'язані з процесом розвитку нашої мови, збагаченням лексики, розвитком терміносистеми. У наш час суспільно-економічний розвиток, впровадження нових інформаційних технологій, формування глобального інформаційного простору, загальна комп'ютеризація зумовлюють активну появу запозичень, зокрема англіцизмів, створення абревіатур і складних слів, стимулюють процес неологізації і наділяють новими значеннями давно вживані нами слова.

Термінологія завжди була предметом і об'єктом досліджень у мовознавстві. Одним із проявів оновлення словникового складу є інтернаціоналізація та термінологізація. Цій темі, а також діахронічним процесам мовних явищ присвячено багато праць визначних лінгвістів, а саме, О. С. Мельничука, А. Ю. Кримського, В. В. Виноградова, А. О. Білецького, Ф. П. Філіна, Ф. І. Буслаєва, Л. А. Булаховського та інших.

Проблема впливу іншомовних лексичних одиниць на мовну картину світу вважається недостатньо вивченою. Основні сегменти мовної картини світу, що містять найбільшу кількість запозичень з німецької та англійської мов, були досліджені Сімонок В. П. [5, с. 147] Англословні лексеми майже не аналізуються. Тому одним із завдань наукового дослідження є визначення лакун у мовній картині світу, мови-реципієнта, що найактивніше заповнюються новими англословними запозиченнями, визначення екстралінгвальних та лінгвальних чинників, що впливають на процес запозичення, а також вивчення англословних лексичних одиниць, як одного із засобів формування світобачення нації.

Ступінь «засвоєння» мовою іншомовного слова великою мірою залежить від належності його до загальноновживаної чи термінологічної лексики, від соціального замовлення, потреби в даному слові, від особливостей семантики даного слова. Наприклад, останнім часом словниковий склад мови поповнився такими іншомовними словами як: *трек, ринтон, картридж, асемблер, дисковод, конвертор, авторизація, інтерфейс, файл, табуляція, абсорбція, мікшер, сервер, аутентичність, таймер, активація, директорій, актюатор, адаптер і багато інших.*

Проаналізуємо терміни латинського походження *регістр, монітор*, які поповнили українську та російську мови через посередництво англійської, а також запозичення з англійської мови – *вінчестер*. В англійській «материнській» мові *регістр* має 9 значень, серед яких основне значення співпадає зі значеннями в українській та російській. В українській та російській мовах кількість значень значно менше, але це не означає, що ці мови мають менш розвинену систему лексичних значень. Ті денотати, які існують в англійській мові, передаються в російській і українській іншим засобом. Якщо розглянути існування даних концептів в діахронічному вимірі, то помітимо, що першим, а значить і основним значенням цього слова являлось значення: «*список, перелік чого-небудь*». Але в словнику В. Даля цей концепт відсутній. Другому значенню (СУМ) – «*частина звукоряду, що займає певне положення по висоті звучання*» відповідає теж друге значення (словник С. І. Ожегова) – «*ступінь висоти голосу*». Третє і четверте значення «*набір язичків або труб*» і «*регулятор, розподільник у деяких машинах*» теж співпадає. Але значення «*орган державного нагляду за якістю суден*» словник С. І. Ожегова не фіксує. Однак з часом відношення семем цієї лексеми значно змінюється. В українській мові значення «*список, перелік*» взагалі зникає, його замінює слово *ресстр*. Основним значенням є «*ділянка звукового діапазону*», а в російській залишається те ж саме. В українській мові на другому місці – «*регулятор або розподільник у деяких машинах*», що відповідає третьому значенню в російській мові. Комп'ютерні терміни значно відрізняються в цих мовах. Як бачимо, в деяких словах відбувається звуження об'єму значень, в деяких – розширення. Проілюструємо це на прикладах.

РЕГІСТР – СУМ – 1. Список, перелік чого-небудь; . 2. Частина звукоряду. 3. Набір язичків або труб. 4. Розподільник, регулятор. 5. Орган державного нагляду за якістю суден. [7, с.478]

НТСУМ – 1. Список, перелік чого-небудь; . 2. Частина звукоряду. 3. Набір язичків або труб. 4. Розподільник, регулятор. 5. Орган державного нагляду за якістю суден. ([4, с.885]

СІС – 1. Ділянка звукового діапазону. 2. Регулятор або розподільник. 3. Пристрій в обчислювальних машинах. 4. Державна установа. [5, с.574]

СКЛ – 1. Мала іменована частка високошвидкісної пам'яті у мікропроцесорі або в іншому електронному зберігаючому пристрої. [8, с.324]

Регістр – СРЯ – 1. Книга для записей. 2. Ступінь висоти голосу, музикального інструмента. 3. Група труб или група язичков одинакового тембра. 4. Ряд клавішей в пишущей машинке. [6, с. 620]

ССІС – 1. Книга для записи. 2. Ступінь висоти голосу, звучання інструмента. 3. Елемент комп'ютера для проміжноточного хранения інформації. 4. Орган технічного надзора. [1, с. 588]

ТССКЛ – Внутренне запоминающее устройство процессора или адаптера для временного хранения обрабатываемой или управляющей информации и обеспечения быстрого доступа к ней. [2, с.416]

Напр. «Выбранный *регистр* указывается значком ABC или abc в верхней строке дисплея» [7, с. 11]. В даному контексті цей термін має значення *регулятор*.

Register a) a record or a list of names, often kept by an official appointed to do so; b) a book in which this is kept; c) an entry in such a book or a record.

1. comput. A storage location in the central processing unit. [9, с. 1130)

Поширене також калькування, як окремий спосіб запозичення. При калькуванні здебільшого запозичують крім способу творення слова, ще і його значення. Прикладом можуть бути слова *контролер, плата, домен, версія, емуляція, принтер, драйвер* та ін.

Одним із джерел поповнення лексичного складу мови є інтернаціоналізми. Зараз налічується близько 20-25 тисяч інтернаціоналізмів в сучасній українській мові. Левову частку складають інтернаціоналізми грецького та латинського походження. Дедалі помітнішу роль у формуванні інтернаціоналізмів відіграє англійська. Лексична група інтернаціоналізмів перетинається насамперед з групою термінологічної лексики.

Активне словотворення термінів викликане потребами розвитку науки і техніки. Динаміка та кількість поповнення словникового складу сучасної української та російської мов увесь час зростає. Порівняння словників та термінів розкриває процес активного засвоєння інтернаціоналізмів українською мовою.

Наприклад, слова *суматор, адаптер, драйвер* і інші відсутні у словнику української мови. [7] Причина відсутності цих одиниць полягає, як правило, у відсутності самих денотатів. Цим же можна пояснити і відсутність англіцизмів *монітор, дисплей, трек* та інших. Інколи з появою нових денотатів розвиваються нові значення існуючих слів.

Слід зазначити, що слово не тільки містить у собі безкінечну кількість смислів або різних значень, а є потенційним знаряддям породження (утворення) безкінечної кількості смислів шляхом комбінації інваріантних диференційних ознак зі змінними екстралінгвістичними поняттями, заданими мовленням. У значеннях слів у мові, їх сполученнях в мовленні знаходять своє вираження і фіксуються наслідки пізнавальної діяльності людини. У процесі пізнання об'єктивної дійсності виділяються певні найхарактерніші суттєві комунікативно-релевантні ознаки предметів, які мислення абстрагує від інших.

Проаналізуємо яким чином змінюються значення давно вживаних нами слів, наприклад *пам'ять*.

Пам'ять – СУМ – 1. Здатність запам'ятовувати. 2. Запас вражень, що зберігаються в свідомості 3. Згадка про кого -, що-небудь. 4. Здатність розумно, тверезо мислити. [7, с. 39]

НТСУМ – 1. Здатність запам'ятовувати. 2. Запас вражень, що зберігаються в свідомості. 3. Згадка про кого -, що-небудь. 4. Здатність розумно, тверезо мислити. [4, с. 194]

СКЛ – 1. *Схематика, що забезпечує функції зберігання та пошуку інформації.*

Память – ТСЖВЯ – 1. Способность помнить. 2. Лишиться памяти, сознания. 3. Памятование или воспоминание. 4. Памятная записка. 5. Церковная служба [2, с. 14].

СРЯ – 1. Способность сохранять и воспроизводить запас хранящихся в сознании впечатлений. *П. машины (перен.) – о запоминающем устройстве вычислительной машины.* 2. Воспоминание о ком – чем-нибудь [6, с. 433].

ТССКЛ – 1. *Общее название для любых реальных или абстрактных средств и механизмов фиксации и сохранения информации* [3, с. 356].

«Имена и телефонные номера абонентов можно записывать в *память телефона*. [7, с. 12]

MEMORY – The power of recalling to mind facts previously learned or past experiences. 2. the total of what one remembers. 3. a person, thing, happening or act remembered. . 4. *Electronics: a) a device in a computer, guidance system, etc. designed to accept, store and recall information or instructions; b) storage or storage capacity as of a computer, disk etc* [9, с. 846].

«Computer does not have enough *memory*» [8, с. 470].

Як бачимо, лексичне значення слів весь час підлягає змінам, звуженню або розширенню обсягу значень, а також семантичному зміщенню. Але ці зміни відбуваються за умови деяких асоціацій з основними номінативними значеннями. Слово не означає, а лише диференціює і воно може диференціювати кілька різних ознак. Кожне слово співвідноситься з якимось конкретним об'єктом реальної дійсності. Денотативний обсяг поняття «*пам'ять*» і в російській, і в українській мовах дещо розширюється, одержуючи нове наповнення і поповнює клас термінів радіоелектроніки, яка, здавалось би, не має ніякого відношення до прямого номінативного значення. Але це тільки на першій погляд. Адже нове значення цього слова – «*пристрій, який забезпечує функції зберігання інформації*» має пряме відношення до основного значення – *Здатність запам'ятовувати і зберігати*. Однак основне значення – *відтворювати в свідомості минулі враження*, відноситься до розумової діяльності людини, в той час коли пристрій ніяк не може *відтворювати минулі враження*, і це слово набуває конкретного значення замість абстрактного. Тобто ми маємо справу з процесом термінологізації – процесом переміщення слів з класу загальних понять в клас термінів. Розширення відбувається на основі асоціації з виконуваною функцією денотата. В російській мові перше значення слова *память* – *помнить, не забывает, воспроизводит прежние впечатления*, друге – *память машины*, в той час як в українській на другому місці – *запас вражень*. Для глибокого пізнання самих об'єктів мислення виділяє, абстрагує і фіксує в словах лише ті ознаки, які найбільше відповідають потребам мовного спілкування певного колективу. У мовах відношенні однієї до другої повинен діяти загальний закон природи: закон збалансованості, або доповнюваності. Те, що в рамках одного мікросоціуму існує на концептуально-понятійному рівні без спеціальних слів або може передаватись описово, тобто в будь-якому випадку опосередковано, а також те, що на певному етапі розвитку нації взагалі не усвідомлюється, в іншому мікросоціумі живе в словах, які закріплюють ці концепти в своїх мовних картинах світу. [4, с. 41]

Взагалі знак/слово указує на будь-який конкретний предмет, оскільки поняття є продукт пізнання, а значення – це продукт диференціації понять. Поняття *аксесуар* отримує нове значення в зв'язку з процесом загальної комп'ютеризації, тобто теж розширює об'єм значень – *периферійний пристрій або додаток, такий як миша чи модем*, забезпечуючи основне поняття функції нового денотату – допоміжний.

У лексичній підсистемі мови відбуваються і протилежно спрямовані процеси, частково зумовлені розвитком науки і техніки, суспільних наук, а саме: переміщення частини лексики, у тому числі й запозиченої, на периферію мовної системи. Значну частину запозичень словники не фіксують з кількох причин. Частина запозичень належить до активно вживаної лексики і не сприймається більшістю носіїв мови як запозичена; інша частина іншомовних слів належить до пасивної лексики і є застарілою, архаїчною у зв'язку зі зникненням із вжитку денотатів.

Дослідження, проведені нами, дозволяють зробити висновки, що процес термінологізації відбувається кількома шляхами, а саме: переміщення деяких лексичних одиниць з периферії на передній план і навпаки, розширення і зменшення лексичних значень, зміна значень давно вживаних нами слів і ін.

Крім того, запозичення служать одним із засобів створення мовної картини світу носіїв мови-реципієнта. Англомовні лексеми розширюють понятійну структуру мови-реципієнта.

Цей безперервний процес є одним з основних засобів збагачення рідної мови, який завжди викликає живий інтерес дослідників-мовознавців і який завжди буде в полі їх зору. І на закінчення хотілось би нагадати слова видатного українського мовознавця Л. А. Булаховського, який підкреслював: «...перша-ліпша жива людська мова таїть у собі можливості безмежного розвитку і скеровуючись на вимоги життя з раз у раз вищими його потребами може всебічно удосконалитись і ставати при сприятливих для цього умовах способом як засвоєння найвищих здобутків культури від інших народів, що вже встигли далеко просунутись уперед, так і плідно працювати на рідному ґрунті для забезпечення своїх носіїв високими духовними цінностями» [2, с. 128].

Бібліографія

1. Астаніна Н. А. Нові англомовні запозичення як один із засобів створення мовної картини світу мови-реципієнта («Нова Філологія». – Запоріжжя: ЗДУ, 2003. – С. 146.
2. Булаховський Л. А. Вибрані праці в п'яти томах. Т. 1. – К.: Наукова думка, 1975. – С. 128.
3. Кислюк Л. П. Словотвірний потенціал запозичень у сучасній українській літературній мові. Автореф. канд. філолог. наук. – К., 2000. – С. 11.
4. Манакин В. Н. Сопоставительная лексикология. – К.: Знання, 2004. – С. 7.
5. Семенов О. А. Язык эпохи и его отражение в сатирико-юмористическом тексте. – Кировоград, 2001. – С. 28.
6. Фигурнов В. Э. IBM PC для пользователя. – М.: Инфра М, 1996. – 432 с.
7. Nokia. Руководство пользователя.
8. Amstrad Personal Computer. User Instructions.

Словники

1. Булько А. Н. ССИС – современный словарь иностранных слов. – М.: Мартин 2004, 846 с.
2. Даль В. В. Толковый словарь живого великорусского языка. Т.1-4. – М.: Русский язык, 1981-1982
3. Дорот В. Л., Новиков Ф. А. Толковый словарь современной компьютерной лексики. С-П. БХВ –Петербург, 2004, 604с.
4. НТСУМ – Новый тлумачний словник української мови: в 4-ьох томах. Укладачі: Яременко В. В., Сліпущко О. М. – К.: Аконті, 1999.
5. СІС – Словник іншомовних слів. Укладачі: Морозов С. М., Шкарапута Л. М. – К.: Наукова думка, 2000. – 680 с.
6. Ожегов С. И. Словарь русского языка. Издание 15, стереотипное. – М.: Русский язык, 1984. – 816с.
7. СУМ – Словник української мови: в 11-ти томах. – К.: Наукова думка, 1970-1980.
8. Комп'ютерний словник. Київ, «Україна», 1997 р.
9. Webster's New Dictionary, Third College Edition, New York, Simon & Schuster, Inc. 1988.

Вікторіна О. М.

СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НОМІНАЦІЙ НА ПОЗНАЧЕННЯ ІНФЕКЦІЙНИХ КИШКОВИХ ХВОРОБ (НА МАТЕРІАЛІ ГОВІРОК КІРОВОГРАДЩИНИ)

Лексика народної медицини уже була предметом дослідження мовознавців. Досить детально з різних аспектів проаналізовано відповідні тематичні групи у говірках Прикарпаття [2; 3; 4; 5], Полісся [10; 11], Миколаївщини [1]. У говірковій системі Кіровоградщини досліджена лише географічна термінологія [8]. Тому мета пропонованої роботи – лексико-семантичний аналіз назв на позначення інфекційних кишкових хвороб. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань: 1) в обраній тематичній групі виокремити семема; 2) виявити кількісний склад репрезентантів семем; 3) визначити ареали поширення цих репрезентантів на досліджуваній території; 4) простежити наявність чи відсутність їх у літературній мові та інших діалектах української мови; 5) проаналізувати спільні й відмінні ознаки в семантиці зібраних слів та їхніх відповідників у літературній мові. Предметом дослідження є 50 лексичних та аналітичних номінацій, зафіксованих у говірках Кіровоградщини. З погляду протікання захворювання, локалізації виокремлено 4 семема, які подано в алфавітному порядку: 1) дизентерія; 2) жовтуха; 3) тиф; 4) холера.

Семема «дизентерія»

На досліджуваній території ця семема репрезентована 7-ма лексичними та 13-ма аналітичними назвами. Найпоширенішою є *дизентерія* і фонетичний дублет *дідентерія* [7, с. 102, с. 104]. Термін літературний, поданий у словниках із загальним значенням «інфекційна хвороба людини, що характеризується ознаками інтоксикації організму, переважним функціональним і морфологічним ураженням товстої кишки» [15 II, с. 274; 17, с. 216; 16, с. 107; 6, с. 221], що в цілому збігається з названим респондентами. Слово походить від грец. *δυσεντερία* – розлад кишечника [13, с. 168; 14, с. 357].

Фонетичні дублети лексеми *дизентерія* мають такі ареали: *дезентерія* (67*, 79, 74, 4, 72, 70, 20, 12); *дизентерія* (4, 26, 29, 13, 10, 17, 79, 62); *дезентерія* (81, 73, 89, 59, 50); *дизентерія* (13); *дідзінтерія* (31) [7, с. 100, с. 101, с. 102, с. 104];

На всій території, але дещо рідше, трапляється семантично прозора бінарна назва *кривава срачка* [7, с. 185].

Порівняно широкі ареали мають аналітичні назви, які деталізують характер ураження: *кривавий понос* (66, 45, 40, 30, 60, 1, 58, 38, 44, 83, 6); *кривавий понос* (75, 21, 43, 46, 53, 32, 37, 77, 38); *пронесло з кров'ю* (63, 25, 56, 24, 86, 57, 47, 60, 37, 77); *понос з кров'ю* (63, 5, 47, 30, 78, 57, 43, 9, 2) [7, с. 185, с. 186, с. 325, с. 304];

Лише в окремих населених пунктах представлені описові номінації: *тяжкий понос* (76, 21, 8, 42); *не простий понос/а отой з кров'ю* (53); *такá страшина срачка/прямо з кров'ю* (18, 11); *з грязних рук* (46, 65); *такá дрисучка/що не вспівает і добігатъ* (87); *такá срачка/що без врачá не вилічи* (67); *вже нема чим/а все одно бігаеш* (18); *скоро й кишки повлізять* (88) [7, с. 48, с. 146, с. 240, с. 358, с. 377, с. 378, с. 390]. Вони вказують на характерні ознаки хвороби, тяжкість перебігу та називають можливі причини захворювання. Описова назва *з грязних рук* функціонує на досліджуваній території ще зі значенням «епідемія».

Назви і дублети *дизентерія*, *дизентерія*, *дезентерія*, *кривавий понос*, *кривавий понос* не є вузько локальними, вони вживаються і в інших регіонах [1, с. 112; 11, с. 47-48].

Семема «жовтуха»

Семема «жовтуха» передається 19-ма номінаціями. Найбільш поширеними на досліджуваній території є назви і дублети *гепатит*, *гипатит*, *жовтуха*, *жилтуха*, *боткіна*, *болезнь Боткіна* [7, с. 35, с. 38, с. 82, с. 84, с. 116, с. 117]. Терміни *гепатит* і *жовтуха* – загальномедичні. Словники дають їм такі тлумачення: *гепатит* – «загальне позначення гострих та хронічних запальних захворювань печінки різної етіології» [17, с. 159; 9, с. 261;